

บทที่ 3

เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

วัตถุประสงค์

เมื่อนักศึกษาเรียนจบบทเรียนนี้แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. บอกได้ว่าเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำมีกี่ประเภท อะไรบ้าง
2. อธิบายความหมาย ลักษณะ สาเหตุ และประเภทของเด็กเรียนช้าได้
3. ยกตัวอย่างชื่อโรงเรียนที่สอนเด็กเรียนช้าได้อย่างน้อย 4 แห่ง
4. แนะนำแนวทางในการสอน และควรปฏิบัติต่อเด็กเรียนช้าได้
5. บอกลักษณะของครูที่เหมาะสมสำหรับสอนเด็กเรียนช้าได้

สาระสำคัญ

1. เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ คือกลุ่มเด็กเรียนช้า และเด็กปัญญาอ่อน ซึ่งเด็กเรียนช้า จะมี I.Q ระหว่าง 75-90 ส่วนเด็กปัญญาอ่อนมี I.Q ระหว่าง 0-75
2. ในการสอนเด็กเรียนช้าครูจะต้องพูดช้า ๆ และพูดซ้ำ ๆ มีความใจเย็นและเข้าใจในธรรมชาติของเด็กตลอดจนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมแก่เด็กด้วย
หมายเหตุ เด็กปัญญาอ่อนจะกล่าวละเอียดอีกครั้งในบทที่ 4

เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ (Children with Low Intelligence)

คนโดยทั่วไปจะมีระดับสติปัญญา หรือที่เรียกว่าเกณฑ์ภาคเชาวน์ หรือ I.Q. ระหว่าง 90-110 ดังนั้นบุคคลที่มีระดับ I.Q. ต่ำกว่า 90 ก็ถือว่าเป็นพวกที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

ประเภทของเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำสามารถจะแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายวิธี เช่น ทางด้านการแพทย์ จะแบ่งเด็กพวกนี้ออกตามลักษณะของรูปร่างของความพิการ เช่น mongolism, crinitism เป็นต้น ทางด้านสังคมสงเคราะห์ได้แบ่งเด็กเหล่านี้่ออกตามความสามารถในการปรับตัว ความเป็นตัวของตัวเอง ส่วนทางด้านการศึกษาได้แบ่งตามระดับเกณฑ์ภาคเชาวน์ หรือที่เรียกว่า I.Q. ได้ดังนี้

- 1) พวกเด็กเรียนช้า (Slow learner)
- 2) เด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเข้ารับการศึกษได้ (The Educable Mentally Retarded)
- 3) เด็กปัญญาอ่อนที่สามารถฝึกหัดได้ (The Trainable Mentally Retarded)
- 4) เด็กปัญญาอ่อนที่ช่วยตนเองไม่ได้เลย (Totally Dependent Child)

1) พวกเด็กเรียนช้า (The slow-learning child) เด็กพวกนี้จะมี I.Q. ระหว่าง 75-90 เด็กเรียนช้าไม่ถือว่าเป็นเด็กปัญญาอ่อน เป็นแต่เพียงว่ามีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ช้ากว่าเด็กธรรมดา ดังนั้นเด็กเหล่านี้สามารถที่จะเรียนในชั้นเรียนปกติได้ ไม่จำเป็นที่จะต้องจัดเป็นห้องเรียนพิเศษ เพียงแต่ควรจัดโปรแกรมการเรียนให้เหมาะสมกับเด็กที่เกิดการเรียนรู้ได้ช้า หรือควรให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่เด็กเหล่านี้ เช่นอาจจะจัดในรูปแบบของการสอนซ่อมเสริมให้ เป็นต้น

2) เด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเข้ารับการศึกษได้ (The Educable Mentally Retarded Child หรือเรียกย่อ ๆ ว่า E.M.R.) หมายถึงเด็กที่มีพัฒนาการทางสมองช้า และไม่สามารถที่จะเข้าเรียนตามปกติได้ เด็กกลุ่มนี้มี I.Q. เท่ากับ 55-75 สามารถเขียนหนังสือได้เพียง 1 ใน 3 ของเด็กทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม เด็กเหล่านี้ยังมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาการในบางด้านได้ เช่น

1. สามารถที่จะอ่าน เขียน สะกดคำและคำนวณได้แต่ก็ได้ไม่มากนัก
2. สามารถที่จะปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างอิสระ

3. สามารถที่จะประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือตนเองได้และการฝึกอาชีพจะต้องไม่ใช่ทักษะมากนัก

ดังนั้นสรุปได้ว่า เด็กที่สามารถเข้ารับการศึกษานั้นหมายถึง เด็กที่สามารถที่จะเข้ารับการศึกษได้ สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสามารถประกอบอาชีพได้

3) เด็กปัญญาอ่อนที่สามารถฝึกหัดได้ (The Trainable Mentally Retarded Child หรือเรียกย่อ ๆ ว่า T.M.R.) หมายถึงเด็กที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างต่ำซึ่งไม่สามารถจะให้เรียนร่วมกับเด็กปกติได้ เด็กกลุ่มนี้จะมีพัฒนาการเพียง 1 ใน 4 ของเด็กปกติ และมี I.Q. เท่ากับ 35-55 แต่เด็กเหล่านี้ก็สามารถที่จะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ได้ คือ

1. สามารถเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเองเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันได้ เช่นการรับประทานอาหาร แต่งตัว ถอดเสื้อผ้า เข้าห้องน้ำ ปูที่นอน เป็นต้น

2. สามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้านใกล้ชิดได้ แต่ค่อนข้างจะมีความลำบากในการเข้าสังคมข้างนอกร้าน

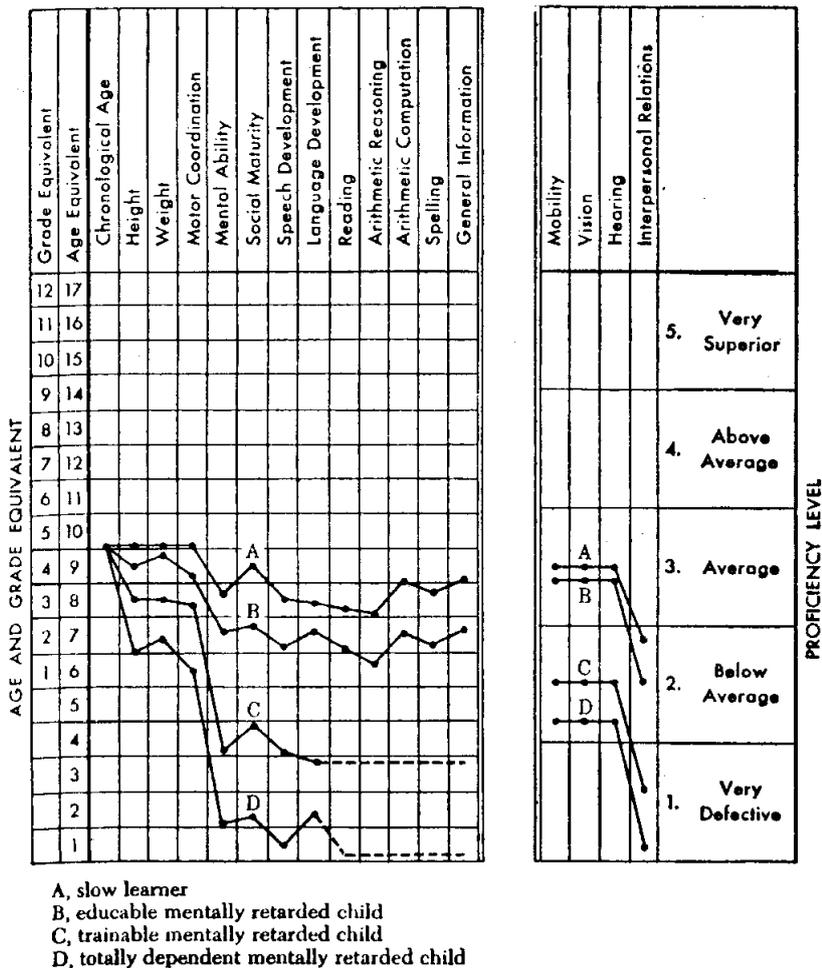
3. สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจภายในบ้าน การทำงานนอกร้านได้

4) เด็กปัญญาอ่อนที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้เลยหรือเด็กที่ยังต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ (The totally dependent mentally retarded child หรือ The custodial mental retardation หรือเรียกย่อ ๆ ว่า C.M.R.) หมายถึงเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติมาก ๆ ถึงแม้เด็กเหล่านี้จะได้รับการฝึกหัด ก็ไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองได้ ไม่สามารถที่จะเข้าสังคมตลอดจนไม่สามารถที่จะรับรู้เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจภายในบ้านได้ เด็กกลุ่มนี้มี I.Q. เท่ากับ 0-35 ดังนั้นเด็กเหล่านี้จำเป็นต้องต้องมีผู้คอยให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา

ส่วนพัฒนาการของเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำจะแตกต่างกันดังในแผนภูมิที่ 3.1

แผนภูมิที่ 3.1

Profiles of Four Children of Differing Degrees of Mental Retardation

จากกราฟ A, B, C และ D เป็นเด็กอายุ 10 ขวบ A เป็นเด็กเรียนช้า B เป็นเด็กที่สามารถเข้ารับการศึกษได้ C เป็นเด็กที่สามารถฝึกหัดได้ และ D เป็นเด็กปัญญาอ่อนที่ช่วยตนเองไม่ได้เลย และจากกราฟจะเห็นได้ว่า A มีส่วนสูง น้ำหนัก และระบบการเคลื่อนไหวเป็นปกติเหมือน ๆ กับเด็กอายุ 10 ขวบทั่ว ๆ ไป แต่ A มีระดับเกณฑ์ภาคเชาวน์ (I.Q.) เท่ากับ 87 ซึ่งถือว่ามีความบกพร่องทางปัญญาดำกว่าเด็กทั่ว ๆ ไปเล็กน้อย ภูมิภาคทางสังคมต่ำกว่าเด็กทั่ว ๆ ไปประมาณ 1 ปี และมีบุคลิกลักษณะที่ด้อยกว่าเด็กปกติ ประมาณ 2 ปี ระดับการอ่านเท่ากับเด็กระดับเกรด 3 ทั้ง ๆ ที่ A เรียนอยู่ในระดับ 5 ซึ่งเพื่อน ๆ ทั่วไปของ

A อาจจะเรียนอยู่ในระดับ 5,6 หรือ 7 ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเด็กในระดับ 5 สามารถเรียนอยู่ในระดับชั้นที่ต่ำหรือสูงกว่าระดับ 5 อยู่ 2 ชั้นก็ได้ ด้วยเหตุนี้ ทางการศึกษาจึงมักจะจัดเด็กเรียนช้าให้เรียนในชั้นเรียนปกติ มากกว่าจัดชั้นเรียนขึ้นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในระดับประถมศึกษา

ส่วน B ซึ่งเป็นเด็กที่สามารถเข้ารับการศึกษได้ มีอายุ 10 ปีเช่นเดียวกัน มี I.Q. เท่ากับ 72 B สามารถเรียนได้อยู่ในระดับชั้น 2 ซึ่งความแตกต่างระหว่างอายุของเขากับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเขาเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า B ไม่สามารถที่จะเรียนตามโปรแกรมการเรียนของเด็กทั่ว ๆ ไปได้ เพราะช่วงของระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำมาก ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดชั้นเรียนให้กับเด็กเหล่านี้เป็นพิเศษ แต่อย่างไรก็ตาม เด็กพวกนี้ยังนับว่าเป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงกว่าเด็กปัญญาอ่อนพวกอื่น ๆ เพราะเด็กเหล่านี้ยังสามารถที่จะเรียนรู้ในการที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมได้ สามารถที่จะออกไปประกอบอาชีพที่ไม่ต้องอาศัยทักษะมาก ๆ ได้ในอนาคต

ส่วน C เป็นเด็กที่สามารถฝึกหัดได้ C มีระดับ I.Q. เท่ากับ 40 และมีความสามารถทางสติปัญญาเท่ากับเด็กอายุ 4 ขวบ พัฒนาการทางด้านร่างกาย เช่น ความสูง ระบบควบคุมการเคลื่อนไหวผิดปกติ แต่ก็ยังไม่ผิดปกติมากเท่ากับพัฒนาการทางด้านสมอง การพูด การใช้ภาษาและลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปเท่ากับเด็กอายุ 4 ขวบ ส่วนการอ่าน การสะกดคำ และการเรียนทางด้านคณิตศาสตร์จะแสดงออกเป็นเส้นประ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเด็กเหล่านี้ไม่สามารถที่จะเรียนในวิชาดังกล่าวได้เลย ดังนั้น เด็กในกลุ่มนี้จึงมีความสามารถเพียงฝึกหัดได้แต่ไม่สามารถจะศึกษาได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เด็กในกลุ่มนี้ (C) จะมีความแตกต่างจากกลุ่มที่ 2 (B) มาก ๆ

ส่วน D ซึ่งเป็นเด็กปัญญาอ่อนที่ช่วยตนเองไม่ได้เลย มีระดับ I.Q. เท่ากับ 20 จากกราฟจะเห็นได้ว่ามีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ แตกต่างไปจาก B และ C มาก เด็กเหล่านี้ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้เลย และถึงแม้ว่าจะมีอายุ 16 หรือ 17 ปีก็ตาม เขาก็ยังไม่สามารถที่จะช่วยตนเองเพื่อสนองความต้องการของเขา ดังนั้นเด็กเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องมีความคอยดูแลและเอาใจใส่ตลอดไป ด้วยเหตุนี้จึงเรียกเด็กที่มีลักษณะแบบนี้ว่า totally dependent child

เด็กเรียนช้า (Slow Learner)

ลักษณะของเด็กเรียนช้า

เด็กเรียนช้าโดยทั่ว ๆ ไปจะมี I.Q. ระหว่าง 75-90 ถึงแม้เด็กเหล่านี้จะสามารถเรียนร่วมกับเด็กธรรมดาได้ก็จริง แต่ก็มักจะประสบความสำเร็จในการศึกษต่ำกว่าเด็กทั่วไป ทั้งนี้เพราะเด็กมักจะมีความสามารถในการเข้าใจ เรื่องราวที่เรียนได้ช้ากว่าเด็กธรรมดานั่นเอง

สาเหตุของการเรียนช้า

เด็กเรียนช้ามักจะมี สาเหตุมาจากภายนอกมากกว่าสาเหตุภายใน และถ้าสามารถแก้ไขสาเหตุได้ก็อาจทำให้เด็กกลับเป็นปกติได้อย่างเดิม

เบิร์ต (Cyril Burt, 1966) ได้แบ่งสาเหตุของเด็กเรียนช้าออกเป็น 3 ชนิดคือ

1. ภาวะสิ่งแวดล้อมผิดปกติ (Environmental factors)
2. ลักษณะร่างกายผิดปกติ (Physical characteristics factor)
3. ลักษณะสมองผิดปกติ (Intellectual characteristics factors)

1) ภาวะสิ่งแวดล้อมผิดปกติ (Environmental factors) หมายถึงสาเหตุที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปของเด็กซึ่งแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 สิ่งแวดล้อมทางบ้าน อันได้แก่

1.1.1 สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (Economics) ซึ่งจากการศึกษาของ Charles Booth พบว่าเด็กในลอนดอนที่เรียนช้า นั้น มีอยู่ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ที่มีสาเหตุเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจทางครอบครัวไม่ดี หรือเป็นเด็กยากจน จึงทำให้เด็กเหล่านี้ขาดเรียนบ่อย แม้แต่ในกรุงเทพฯ ก็เช่นกัน จะสังเกตได้ว่าเด็กที่อยู่ในแหล่งสลัมต้องขาดเรียนบ่อย มีลักษณะไป ๆ หยุด ๆ เพราะต้องผลัดเปลี่ยนกันช่วยเหลือครอบครัว และเด็กบางคนยากจนมาก เสื้อผ้าไม่มีจะใส่ไปโรงเรียนต้องเปลี่ยนกันใส่ เป็นต้น นอกจากนี้เด็กบางคนต้องย้ายตามครอบครัวไปอยู่ในที่ต่าง ๆ บ่อย ทั้งนี้เพราะฐานะทางครอบครัวไม่ดี ทำให้ต้องดิ้นรนไปเรื่อย ๆ จึงทำให้เด็กต้องเปลี่ยนโรงเรียนบ่อยด้วย จึงทำให้การเรียนของเด็กไม่ต่อเนื่องกันซึ่งมีผลทำให้เด็กเรียนไม่ทันเพื่อนจึงยากที่จะเข้าใจในบทเรียนต่อไปได้และทำให้เด็กเรียนได้ช้ากว่าเด็กอื่น ๆ

1.1.2 การสร้างประสบการณ์ทางสติปัญญาให้แก่เด็ก (Intellectual) เด็กบางครอบครัวจะไม่มีโอกาสไปท่องเที่ยว หรือมีของเล่นที่ช่วยเสริมสร้างสติปัญญาให้กับเด็ก ซึ่งมีผลทำให้เด็กเป็นเด็กเรียนช้ากว่าเด็กทั่วไปได้ ดังเช่น จากการสำรวจในครอบครัวเด็กที่ยากจนจากกรุงลอนดอน จากเด็กจำนวน 348 คน พบว่ามีเด็กจำนวน 46% ที่ไม่เคยเห็นสัตว์อื่นเลยนอกจาก แมว สุนัข และม้า เด็กจำนวน 16% ที่คิดว่ากางตัวโตกว่าตัวมาก เด็กจำนวน 23% ที่ไม่เคยมีโอกาสนั่งเล่นพักผ่อนในสนามหญ้าเลยแม้แต่ในสวนสาธารณะก็ตาม เด็กจำนวน 64% ที่ไม่เคยเดินทางโดยรถไฟเลย และมีจำนวน 98% ที่ไม่เคยเห็นทะเลเลย

1.1.3 สภาวะทางด้านอารมณ์ (Emotional) สภาวะอารมณ์ของคนในครอบครัวย่อมมีอิทธิพลต่อผลการเรียนของเด็กเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะถ้าเด็กได้รับความกระทบกระเทือนใจมาจากบ้าน ย่อมจะทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล ไม่สบายใจ ซึ่งมีผลทำให้เด็กเรียนหนังสือไม่เข้าใจเท่าที่ควร

1.2 สภาวะทางโรงเรียน (School Conditions)

1.2.1 การเข้าเรียนไม่สม่ำเสมอ (Irregular Attendance) หรือในกรณีที่เด็กเข้าเรียนสายบ่อย ๆ ซึ่งจากการวิจัย พบว่า มีเด็กเรียนช้าประมาณ 11% ที่มักจะขาดเรียนบ่อย ๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า พวกเขาเหล่านั้นมีความรู้สึกว่า งานที่ครูมอบหมายให้ทำนั้นมีความยากเกินไป และในแต่ละวันพวกเขามักจะถูกลงโทษหรือสอบตกเป็นประจำซึ่งทำให้พวกเขารู้สึกเกลียดโรงเรียนและพยายามหนีเรียนต่อไป (Cyril Burt, Sir, 1966)

1.2.2 วิธีการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ (Inefficient Teaching) ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ พบว่า เด็กเรียนช้ามักจะบ่นอยู่เสมอว่า ครูที่สอนไม่ได้เรียนจบมาทางการศึกษาดังนั้น ทำให้วิธีการสอนยังเป็นแบบเก่าอยู่มาก และครูมักจะไม่เข้าใจถึงความต้องการของเด็กเรียนช้า จึงทำให้เด็กถูกดูบ่อย ๆ อย่างรุนแรงและขาดเหตุผล ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเด็กและครูขึ้น

2) ลักษณะร่างกายผิดปกติ (Physical Characteristics factors)

เด็กบางคนจะมีพัฒนาการช้า จึงทำให้เขาฉลาดน้อยลง ทั้งนี้เพราะจิตใจยังไม่เจริญเต็มที่ตามแนวความเจริญปกตินั่นเอง กล่าวคือ เด็กบางคนถึงระยะวุฒิภาวะ (mature) ช้าเกินไปกว่าปกติที่จะเข้ารับการศึกษาดังโรงเรียนธรรมดาได้ ซึ่งสาเหตุของการพัฒนาการทางร่างกายช้านี้อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการเจ็บป่วย เช่น ต่อมทอลซิลโต ต่อมอะดีนอยด์ (adenoids) โต หรือเป็นโรคขาดอาหารในช่วงก่อนคลอดหรือหลังคลอด 1-2 ปีก็ได้ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระบบสายตาและการได้ยิน ทำให้ตามองไม่ค่อยเห็น หูฟังไม่ชัด ซึ่งแน่นอนเด็กที่สูญเสียการได้ยินย่อมจะไม่ได้ยินว่าครูพูดเรื่องอะไร และทำให้มีผลต่อการอ่าน การเขียนของเด็กต่อไป

3) ลักษณะสมองผิดปกติ (Intellectual Characteristics factors)

จากการศึกษาพบว่าเด็กที่เรียนช้าในเรื่องของการอ่าน การใช้ภาษาและคณิตศาสตร์นั้น สาเหตุเกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานของสมองในส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความผิดปกติขึ้น เช่นเด็กที่อ่านได้ช้ากว่าปกติ จะมีส่วนของสมองที่เรียกว่า “Speech Centre” ถูกทำลาย และถ้าหากว่าสมองส่วนนี้ได้รับการรักษาก็จะทำให้การอ่านดีขึ้น เช่นจากการศึกษาเป็นรายกรณีของเด็กอายุ 12 ขวบครึ่งชื่อ Arthur B. เขามีความสามารถทางคณิตศาสตร์ด้านจักรกลเท่าเด็กอายุ 11 ขวบ การอ่านและการใช้ภาษาของเขาเท่า ๆ กับเด็กอายุ 7 ขวบ กล่าวคือ เขามักจะมีความสับสนในระหว่างคำที่สะกดคล้าย ๆ กันแต่ออกเสียงแตกต่างกัน เช่นเขามักเขียนว่า “point” สำหรับคำว่า “paint” เขาเขียน “paint” สำหรับคำว่า “point” และเขาเขียน “beard” หรือ “bead” สำหรับคำว่า “bread” เป็นต้น

ประเภทของเด็กเรียนช้า

เด็กเรียนช้าก็คือเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเด็กปกติทั่วไปเล็กน้อยซึ่ง แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. พวกที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเด็กปกติเล็กน้อย เด็กเหล่านี้สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ แต่ถ้าจะให้ดีก็ควรจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมแก่เด็กเหล่านี้ก็จะช่วยให้เด็กเข้าใจบทเรียนเกือบเท่าเด็กปกติได้ เพียงแต่อาจต้องใช้เวลามากกว่าเด็กปกติเท่านั้น ซึ่งวิธีการจัดอาจจะให้เด็กสอนกันเองก็ได้ (ทรงสถิต กิตติคุณวัจนะ, 2521)

2. พวกที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเด็กพวกแรก พวกนี้พอจะศึกษาเล่าเรียนได้บ้างถ้าหากว่าครูได้ให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษ โดยการจัดห้องพิเศษให้มีจำนวนนักเรียนน้อยลงกว่าชั้นเรียนปกติก็จะช่วยให้ครูสอนได้ดีขึ้น

3. พวกที่มีระดับสติปัญญาต่ำสุด เด็กเหล่านี้บางคนอาจจะเรียนได้เพียงเล็กน้อย เป็นพวกที่พอจะฝึกให้ทำกิจกรรมบางอย่างได้บ้างเท่านั้น ดังนั้นเด็กพวกนี้ควรพยายามฝึกฝนทางด้านอาชีพมากกว่า

ประวัติการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเรียนช้า

การให้การศึกษแก่เด็กเรียนช้านั้นเพิ่งได้รับความสนใจกันอย่างจริงจังเมื่อประมาณ 170 ปีมานี้เอง โดยเริ่มมาจากทางยุโรปก่อนแล้วค่อย ๆ แพร่ขยายเข้ามาในอเมริกา และต่อมาประเทศอื่น ๆ จึงได้เริ่มสนใจกันมากขึ้นจนกระทั่งในปัจจุบันนี้

สำหรับประเทศไทยนั้น เด็กเรียนช้ามีอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาแทบทุกแห่ง และเด็กเหล่านี้ต้องเรียนรวมอยู่ในห้องเรียนกับเด็กปกติธรรมดา ครูก็ไม่มีเวลาที่จะดูแลอย่างทั่วถึง และไม่เข้าใจวิธีสอนให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญา หรืออารมณ์ หรือจิตใจของเด็ก จึงทำให้เกิดปัญหาเด็กเรียนช้าขึ้นกันมาก ซึ่งนับว่าเป็นการสูญเสียเปล่าทางการศึกษา ทำให้รัฐบาลต้องเสียเงินเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้เด็กเหล่านี้เรียนได้ดีขึ้น ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้แยกเด็กพวกนี้ออกจากชั้นเรียนปกติ และให้มาเรียนรวมกันเป็นพิเศษ รวมทั้งลดจำนวนนักเรียนต่อห้องให้น้อยลงด้วย หรือเรียกว่า กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มโครงการช่วยเด็กเรียนช้าขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2497 โดยได้เริ่มทดลองจัดชั้นเรียนพิเศษขึ้นสำหรับเด็กเรียนช้าในส่วนกลางเป็นรุ่นแรกจำนวน 4 โรงเรียนคือ

1. โรงเรียนวัดชนะสงคราม
2. โรงเรียนพญาไท
3. โรงเรียนวัดนิมมานรดี
4. โรงเรียนวัดหนึ่ง

และต่อมาได้ขยายโครงการออกไปอีก 5 แห่งคือที่

1. โรงเรียนวัดพระยาบัง
2. โรงเรียนวัดจันทรสโมสร
3. โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์
4. โรงเรียนสามเสนนอก
5. โรงเรียนวัดวิเศษการ

ต่อมา เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2509 ได้มีการโอนโรงเรียนประชาบาล สังกัดกรมสามัญศึกษาไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล แต่ละโรงเรียนจึงได้ดำเนินการจัดชั้นเรียนพิเศษต่อไปเป็นการภายในของโรงเรียน และสำหรับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาก็ยังคงมีโรงเรียนที่ดำเนินการจัดชั้นเรียนพิเศษเพียง 6 แห่งคือ

1. โรงเรียนวัดชนะสงคราม
2. โรงเรียนพญาไท
3. โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์
4. โรงเรียนเวทวันธรรมมาวาส
5. โรงเรียนวัดหนึ่ง

6. โรงเรียนดาราคาม (ได้งดไประยะหนึ่งและเพิ่งเปิดชั้นเรียนพิเศษสำหรับเด็กเรียนซ้ำอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2523) และในปี พ.ศ. 2523 โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิราม สังกัด กทม. ก็ได้แสดงความจำนงที่จะขอเปิดชั้นเรียนพิเศษเด็กเรียนซ้ำขึ้น และได้ขอความร่วมมือจากกองการศึกษาพิเศษ ให้ส่งครูในสังกัดกองการศึกษาพิเศษไปช่วยสอนประจำที่โรงเรียนด้วย ดังนั้นในปัจจุบันนี้จะมีชั้นเรียนพิเศษสำหรับเด็กเรียนซ้ำในกรุงเทพฯ รวม 7 โรงเรียน¹

ส่วนในต่างจังหวัดนั้นได้เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2510 โดยเปิดสอนครั้งแรกที่จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดอุดรธานี แต่ก็ยังมีการขยายน้อยเพราะขาดทั้งอุปกรณ์และครูผู้สอนที่มีความรู้ในด้านนี้

วิธีการสอนเด็กเรียนซ้ำ

ในการสอนเด็กเรียนซ้ำนั้น ครูผู้สอนจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษและต้องมีวิธีการสอนที่เหมาะสมโดยอาศัยหลักจิตวิทยาสอดคล้องเข้าไปด้วยดังนี้

1. เนื่องจากเด็กเรียนซ้ำมีระดับเกณฑ์ภาคขาวที่ต่ำกว่าเด็กปกติโดยทั่วไป ดังนั้นเด็กเหล่านี้จะรับรู้ได้ช้ากว่าเด็กปกติทั่วไป ดังนั้นการสอนเด็กเรียนซ้ำจะต้องพูดซ้ำๆ และพูดซ้ำๆ นั้นหมายความว่า ครูจะต้องพูดหรืออธิบายซ้ำอย่างน้อย 2 ครั้ง และต้องอธิบายเป็น

---

¹ พัฒน ภาสบุตร "การศึกษาสำหรับผู้พิการในประเทศไทย" วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 15 : 2 หน้า 7-8

ขั้นตอนตามลำดับอย่างช้า ๆ ด้วย หรือกล่าวได้ว่า การพูดกับเด็กเรียนซ้ำจะต้องพูดซ้ำในเรื่อง เดิมและด้วยวิธีเดิม (The same person telling the same people the same old things in the same old way)

2. เนื่องจากเด็กเรียนซ้ำมีความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้น้อย ดังนั้น วิธีการสอนของครูจะต้องนำมาดัดแปลงให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้นและเหมาะสมขึ้นโดยอาจจะ ทำบทเรียนบางบทที่ยากมาย่อให้สั้นและใช้คำที่ไม่ยากเกินไป

3. เนื่องจากวิธีการสอนเด็กเรียนซ้ำต้องสอนให้เข้าใจง่าย ดังนั้นหนังสือหรืออุปกรณ์ การเรียนการสอนต่าง ๆ จะต้องมีความง่ายและเหมาะสมกับเด็กระดับนี้ด้วย เช่น การสอน เด็กเรียนซ้ำมักจะสอนเน้นไปในเรื่องของอาชีพ ดังนั้น ครูก็ควรจะสอนให้เด็กหัดทำสวนอยู่ กลางแจ้งมากกว่าที่จะสอนอยู่แต่เฉพาะในห้องให้นักเรียนอ่าน เขียนหรือนั่งฟังครูอยู่เฉพาะที่ โต๊ะเท่านั้นซึ่งเป็นการจำกัดเด็กเกินไป และทำให้การเรียนน่าเบื่อด้วย

4. ในการสอนเด็กเรียนซ้ำควรจะให้ปฏิบัติจริงมาก ๆ เพื่อจะช่วยให้เด็กได้เข้าใจ บทเรียนได้ดีขึ้น ดังนั้นเด็กเหล่านี้จำเป็นต้องใช้เครื่องมือพิเศษมากกว่าเด็กปกติทั่วไป หรือ กล่าวได้ว่า ครูจะต้องเลือกอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสอนให้เหมาะสมกับระดับอายุและเจตคติ ของเด็ก เช่น เด็กผู้ชายควรจะฝึกในการซ่อมแซมโต๊ะ ก๊อกน้ำ รองเท้า ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงก็ ควรจะฝึกในเรื่องของการตัดเย็บเสื้อผ้า การปรุงอาหาร เป็นต้น

5. เนื่องจากเด็กเรียนซ้ำมีช่วงของความสนใจสั้น ดังนั้นในการเรียนเรื่องหนึ่ง ๆ ควร จะกำหนดให้อยู่ภายในระยะเวลา 20-30 นาที และควรเลือกกิจกรรมที่เด็กทำได้มาฝึกบ้าง เช่น การเล่นเกมสกีฬาและการขับร้อง

6. ครูไม่ควรเขียนตัวหนังสือบนกระดานหวัดจนเกินไป ควรเขียนตัวโตพอสมควร และอ่านได้ง่ายด้วย

7. สำหรับเด็กบางคน ครูจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษโดยอาจจะสอนเด็กเป็นราย บุคคลก็ได้

8. ครูควรจัดห้องเรียนพิเศษขนาดเล็กซึ่งบรรจุเด็กไม่เกิน 20 คน ในขณะที่ห้องเรียน ธรรมดาบรรจุเด็กได้ 40 คน

จะเห็นได้ว่า วิธีการสอนของครูนั้นจะต้องอาศัยเทคนิคหลายอย่างจึงจะช่วยให้การสอน ประสบความสำเร็จไปได้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยครูที่มีลักษณะพิเศษเช่นกัน

โครงการส่งเสริมวิชาชีพสำหรับเด็กเรียนซ้ำ¹

เด็กเรียนซ้ำ ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเรียนทางด้านอาชีพมากกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ สำหรับโครงการที่สำคัญได้แก่

1. โครงการเกษตร โดยแบ่งออกเป็นดังนี้
  - 1.1 โครงการปลูกพืชผักสวนครัว เช่น ข่า ตะไคร้ ใบโหระพา กะเพรา เป็นต้น
  - 1.2 โครงการเพาะถั่วงอกในหม้อดิน
2. โครงการนอมอาหาร โดยแบ่งออกเป็นดังนี้
  - 2.1 ดองไข่เค็ม
  - 2.2 ขิงดอง
3. โครงการย้อมผ้า

ลักษณะของครูที่เหมาะสมสำหรับเด็กเรียนซ้ำ

ครูที่จะสอนเด็กเรียนซ้ำควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความสนใจ เอาใจใส่และมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของเด็กประเภทนี้
อย่างดี
2. เป็นคนใจเย็น ไม่ทอดทิ้งเด็ก
3. เป็นผู้ที่รักเด็ก มีความสามารถสอนได้ทุกวิชาเพราะเด็กมีความสนใจในระยะสั้น
ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนวิชาอยู่เสมอ
4. ควรเป็นผู้ที่มีวุฒิทางครูและมีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กพิเศษมาพอสมควร

ข้อควรปฏิบัติสำหรับเด็กเรียนซ้ำ

1. ไม่ควรดูถูกเหยียดหยามว่า เด็กเรียนซ้ำเป็นเด็กปัญญาอ่อน (ดังนั้นมักเรียนร่วมกับ
เด็กทั่วไป)
2. ให้คำชมเชยและกำลังใจแก่เด็กตามสมควร
3. ยอมรับความสามารถของเด็ก
4. ให้โอกาสเด็กเรียนซ้ำได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับเด็กปกติได้เพื่อลดปมด้อย

---

¹

โครงการเรียนซ้ำของ โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์

สรุป

- เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ หมายถึงบุคคลที่มีระดับสติปัญญา หรือ I.Q. ต่ำกว่า 90
- เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำมี 4 พวกด้วยกันคือ
  1. เด็กเรียนช้า (Slow learner)
  2. เด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเข้ารับการศึกษาได้ (E.M.R.)
  3. เด็กปัญญาอ่อนที่สามารถฝึกหัดได้ (T.M.R.)
  4. เด็กปัญญาอ่อนที่ช่วยตนเองไม่ได้เลย (C.M.R.)
- เด็กเรียนช้า หมายถึงเด็กที่มี I.Q. ระหว่าง 75-90 มีความสามารถในการเข้าใจเรื่องราวที่เรียนได้ช้ากว่าเด็กธรรมดา แต่ก็ยังสามารถเรียนร่วมกับเด็กธรรมดาได้
  - สาเหตุของการเรียนช้าเกิดจากภาวะความผิดปกติของสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้าน ทางโรงเรียน ลักษณะร่างกาย และสมอง
  - สำหรับวิธีการสอนเด็กเรียนช้า นั้นครูต้องพูดช้า ๆ พูดซ้ำ ๆ สอนเรียงตามลำดับขั้นตอนจากง่าย ๆ ไปหายาก โดยอาศัยอุปกรณ์การสอนด้วย นอกจากนี้ครูต้องเป็นคนที่มีใจเย็น รักเด็ก มีความสนใจและเข้าใจในธรรมชาติของเด็กเรียนช้าด้วย
  - สิ่งที่ต้องปฏิบัติต่อเด็กเรียนช้าก็คือ ไม่ดูถูกเด็กว่าเป็นเด็กปัญญาอ่อน ยอมรับความสามารถของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กปกติ ตลอดจนควรให้คำชมเชย และกำลังใจแก่เด็กตามสมควร

คำถามท้ายบทที่ 3

1. จงให้ความหมายของคำว่า “เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ” และ “เด็กเรียนช้า”
  2. เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำมีที่ประเทอะไรบ้าง
  3. เด็กแต่ละประเทมี I.Q. แตกต่างกันอย่างไบบ้าง
  4. จงอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กกลายเป็นเด็กเรียนช้าได้
  5. ถ้าท่านต้องไปสอนเด็กเรียนช้า ท่านคิดว่าท่านจะสอนวิชาใด อย่างไร จงยกตัวอย่างประกอบมาสัก 1 โครงการ
  6. ท่านคิดว่าครูที่เหมาะสมสำหรับสอนเด็กเรียนช้าควรมีลักษณะอย่างไร
  7. ท่านคิดว่า จะเสนอแนะให้ครูหรือผู้ปกครองควรปฏิบัติอย่างไรกับเด็กเรียนช้าบ้าง
-